

## **Dk. Ted Hildebrandt, Historia ya OT, Lit., na Theolojia, Hotuba ya 25**

© 2020, Dk. Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Ted Hildebrandt katika kozi yake ya Historia ya Agano la Kale, Fasihi, na Theolojia hotuba namba 25: Dhambi ya Daudi na Bathsheba na mpito kwa Sulemani.

Mambo kadhaa kabla ya kuanza. Acha niseme tu kwamba mtihamu wa darasa hili ni Jumatatu kutoka 9:00-11:00. Hiyo ni sahihi? Kuna mtu yeyote anayeweza kuthibitisha hilo? Jumatatu 9:00-11:00 hapa hapa. Nadhani hiyo ni sahihi. Kwa hivyo Jumatatu 9:00-11:00 hapa kwa mtihamu wetu wa mwisho. Kuna mambo mengine kadhaa. Vipindi vya ukaguzi, Grace ameweka chumba hiki kilichohifadhiwa Ijumaa usiku kutoka 6.00-8.00. Atakuwa akifanya kikao cha ukaguzi hapa. Jumanne usiku haitakusaidia chochote. Kwa hivyo Ijumaa usiku na Jumanne usiku hapa kutoka 6.00-8.00 jioni ameweka chumba kilichohifadhiwa kwa kikao cha ukaguzi. Ninahisi kuwa mbaya na kitu hiki kwenye koo langu na nikakohoa nusu usiku. Kwa hivyo ninafurahi kuwa sijakaa mahali ulipo au ningekuwa nikilala. Unapofundisha ni vigumu kulala. Lakini pia ninapougua mimi hupata cranky. Kwa hivyo labda nitakuwa mjinga zaidi kuliko kawaida. Lakini pia ninatambua kuwa mimi ni wazimu. Kwa hivyo ninatambua hii ni dhana ya Agano Jipya lakini inaitwa dhana ya neema. Ningependa kutambulisha kidogo hapa. Baadhi yenu mliruka darasa, aibu kwenu, Jumanne kabla ya Shukrani na bado haujajipodaa ambayo ni wiki moja kwa kustahili. Unapata wiki ya kuandaa maswali yako. Kesho nitakuwa ofisini kwangu kutoka 9:00 hadi 2:00 ikiwa haujachukua jaribio hilo la Jumanne baada ya kuruka kwa aibu kabla ya Shukrani, unaweza kuingia na kuchukua chemsha bongo. Kesho ni kabisa. Huu ni mpango maalum tu. Je, hiyo ina maana kwa kila mtu? Kwa hivyo ikiwa haujaichukua, tafadhali fikiria juu yake. Baada ya hii imekwisha. Niko chini ya barabara. Ninairudisha kwa watu wengine walioichukua. Sasa jambo lingine moja, juu ya nakala ambazo baadhi yenu mmefanya kwa mkopo wa ziada. Ilipaswa Jumanne, wiki iliyopita; ilistahili Desemba 1. Ikiwa umefanya moja tayari imekwisha. Lakini ikiwa haujafanya chochote na unagundua

kuwa uko kwenye shida katika kozi hii na unataka kufanya mkopo wa ziada, nimekuwa na watu kadhaa wanaodhamini. Kwa hivyo nina nakala kumi kati ya hizi ikiwa kuna mtu yeyote anayevutiwa. Ikiwa tayari umefanya moja imekwisha. Ikiwa ulikuwa na moja na haukuifanya sitaki kukusumbua tena. Lakini ikiwa haujaijaribu na ungependa kuijaribu, kuna takriban kumi ya maandishi haya. Nitumie barua pepe na nitajaribu kukusania hii. Hivyo ndivyo wanavyoita *Tabia* ambayo inamaanisha "neema." Kwa hivyo hapo ndipo tulipo kwa kozi. Vipodozi ni Jumatano. Jambo lingine, ni kwamba niliondoa dawati langu kwa mara ya kwanza baada ya muda mrefu na nina rundo la maswali hapa. Watu waliwasilisha maswali yao bila majina. Sijui watu hawa ni akina nani. Ukienda kwa Blackboard, Blackboard itakuwa na alama zako zilizo rodheshwa. Nyinyi mme kuwa kwenye Blackboard. Hazina uzito hapo lakini zime rodheshwa. Ukigundua umechukua chemsha bongo, unajua ulichukua chemsha bongo, inaweza kuwa hukuandika jina lako kwenye chemsha bongo. Kwa hivyo nina maswali hapa ambayo hayajatajwa. Na ikiwa unaona ndivyo ilivyo njoo unione na tutajaribu kujua ni ipi yako. Nadhani hiyo ndiyo yote ninayohitaji kusema. Maswali yoyote juu ya yoyote ya hayo?

Tuna jaribio siku ya Alhamisi na kisha mtihani wa mwisho Jumatatu. Fainali haitakuwa ya kina na nitakuwa na mwongozo wa kusoma kwa ajili yenu Ijumaa asubuhi. Nitafundisha darasa hili Alhamisi alasiri na Alhamisi usiku nitatoa mwongozo wa masomo. Ijumaa asubuhi nitakuwa nikikutumia barua pepe mwongozo wa masomo ili uwe nayo kwa wikendi. Kwa hivyo mwongozo wa utafiti utatoka Ijumaa hii asubuhi jambo la kwanza asubuhi. Mtihani utashughulikia kutoka mtihani wa mwisho hadi sasa, au hadi Alhamisi. Mtihani ni Jumatatu 9.00-11.00. Wacha tuanze na neno la maombi na tutaanza: *Baba, tunakushukuru kwa siku hii. Tunakushukuru kwa kuwa umeweka vitu katika maisha yetu ili kutufanya tutambue kuwa sisi ni vumbi tu. Maisha hayo yanapita, tunaugua na mambo hutokea kwa urahisi kwetu. Sisi ni dhaifu sana kwa maana moja. Baba tunakushukuru kwa Neno lako. Tunakushukuru kwa David ambaye alikuwa mtu baada ya moyo wako mwenyewe. Tunaomba utusaidie kujifunza mambo kutoka kwa Daudi na mwanawe Sulemani ambao ulimpa zawadi ya hekima. Tuwe na hekima pia kwa wakati huu wa muhula, Baba, wakati kuna shinikizo kwa kila mtu. Tunaomba uweze*

*kuwasaidia watu hawa kusoma kwa bidii na kujifunza mengi na kwamba hata masomo yao yanaweza kuwa tendo la ibada kwako. Kutambua kwamba umetupa akili za kuchunguza taaluma hizi zote tofauti ambazo umeunda na kuona kazi yako ya mikono katika sanaa, na historia na muziki, na sayansi, sosholojia na saikolojia. Na sasa tuna fursa kubwa ya kusoma neno lako. Tunaomba utusaidie kuielewa leo, kwa jina la Kristo, Amina.*

### **Mapitio ya Dhambi ya Daudi na Bathsheba**

Tutarudi kwa Daudi. Tulikuwa tunazungumza mara ya mwisho juu ya Daudi na Bathsheba. Tulizungumza juu ya dhambi ya Daudi na Bathsheba, sivyo? Wakati wafalme walipotoka vitani hapa Yordani. Yoabu na wavulana wanapigana wakati Daudi yuko hapa Yerusalemu. Ana uhusiano wa kimapenzi na Bathsheba. Anamwita Uria Mhiti kurudi. Tulizungumza juu ya mchakato wa majaribu na jinsi wavulana mara nyingi huwa na shida na macho yao, na shida na "sura ya pili" na nia, na hatua kulingana na hamu. Halafu nimesikia watu wakihubiri kifungu hiki na wanamlaumu Bathsheba kwa jambo hili. Sidhani kama Bathsheba ana makosa kweli, Daudi ndiye aliye na makosa hapa. Lakini ni jambo la kawaida, na ninapenda, wakati wowote mvulana anapopata shida kila wakati humlaumu mwanamke, ni njia nzuri - haifanyi kazi nyumbani kwangu, lakini watu wengine hujaribu kuiondoa. Uria, kama inavyotokea, ni mtu mnyofu. Uria anarudi kutoka vitani huko Transjordan ambako amekuwa kwa miezi kadhaa akipigana, na harudi tena na kulala na mkewe ingawa David anajaribu kuweka hiyo ili kufunika ujauzito. Kwa hivyo Uria ni mnyofu. Sababu ya Uria kutokwenda kwa mkewe ni kwa sababu sanduku la Mungu liko nje kupigana na Uria anasema, "ninawezaje kulala na mke wangu wakati sanduku la Mungu liko kwenye hema vitani." Kisha Daudi anamlewesha, lakini hata amelewa, Uria haishuki kwake.

### **Nathani Nabii anamkabili Daudi na hadithi**

Nathani anasimulia mfano juu ya yule mtu aliye na mwana-kondoo mdogo na yule mtu aliye na mamia ya kondoo, na jinsi yule mtu aliye na mamia ya kondoo anachukua kondoo mmoja wa mtu mwingine ambaye alikuwa nao. Nathani anamkemea Daudi. Nathani ndiye nabii - nabii anamkemea mfalme. Nabii anamdhibiti mfalme. Halafu kile

kinachotokea kawaida ni kwamba, nabii huenda kwa mfalme na kusema "tubu." Basi mfalme kawaida hufanya nini? Mfalme anampiga nabii. Kwa hivyo manabii hupigwa sana. Wafalme wana nguvu nyingi zaidi kuliko manabii. Nabii anasema neno la Mungu.

Jukumu lingine ambalo sikuendeleza mara ya mwisho, unakumbuka jinsi Mungu alivyotoa neno lake katika agano, mkataba huu, kiapo hiki, kati ya Mungu na watu kutoka Mlima Sinai? Nabii ni kama wakili anayeendesha mashtaka, kwamba anaenda kwa mfalme na kusema, "Mfalme, umetenda dhambi, umevunja agano na Mungu." Kwa hivyo manabii ni kama mawakili wanaowashtaki kwa msingi wa agano la Mungu na wanakuja kwa mfalme. Wao ni hundi na usawa, karibu kama huko Amerika jinsi tunavyopaswa kuwa na hundi na mizani, kati ya Congress, Tawi la Utendaji, na Tawi la Mahakama. Huu ni mfumo wa ukaguzi na mizani kati ya mfalme na manabii.

### **Jibu la Daudi: toba**

Kwa hivyo Nathani anakwenda kwa Daudi, anamwambia hadithi ya mwana-kondoo mdogo, David anakasirika sana, Nathani anasema, "David, wewe ndiye mtu huyo. Ulimchukua mke mdogo wa mtu huyu ambaye alimpenda. David, una wake wangapi sasa? Ulimchukua mke pekee wa Uria. David, wewe ndiye mtu." Nathan ni mtu mzuri. David hammpigi Nathani, David alitubu. Tunataka kupitia hilo. Acha nisome hadithi, "Kisha Nathani akamwambia Daudi, 'David, wewe ndiye mtu huyo. Bwana Mungu wa Israeli asema hivi, Nimekutia mafuta kuwa mfalme juu ya Israeli, nimekuokoa kutoka mikononi mwa Sauli. Nilikupa nyumba ya bwana wako na wake za bwana wako mikononi mwako. Niliwapa nyumba ya Israeli na Yuda. Ikiwa haya yote yangekuwa kidogo sana ningekupa zaidi.'" Mungu anamwambia tu Daudi faida zote. Kisha anasema, mstari wa 10: "Kwa hiyo upanga hautaondoka kamwe nyumbani kwako kwa sababu ulinidharau na kumchukua mke wa Uria Mhiti kuwa wako mwenyewe." Na Mungu anasema basi, "Kutoka kwa nyumba yako mwenyewe nitakuletea msiba. Mbele ya macho yenu nitachukua wake zenu na kuwapa yule aliye karibu nawe." Nitachukua wake zenu na kuwapa mtu mwingine. Kwa hivyo, itakuwa kama vile Daudi alimchukua mke wa Uria. Sasa ni nani angewachukua wake za Daudi na kuwanyanyasa waziwazi? Ni Absalom, mwana wa Daudi mwenyewe ambaye atawaukiuka masuria wake mwenyewe

mbele ya kila mtu. Kwa hivyo Daudi ataaibishwa na mwanawe mwenyewe Absalomu. Nini kitatokea baadaye? "Ulifanya hivyo kwa siri, lakini nitafanya mchana kweupe mbele ya Israeli. Kisha Daudi akamwambia Nathani, "Nimemtenda dhambi Bwana." Daudi ametubu. Anatambua kuwa ametenda dhambi. Hakati hasira, anakubali, "Nimemtenda dhambi Bwana." "Nathani akajibu, 'Bwana amekuondoa dhambi yako. Hautakufa. Lakini kwa sababu kwa kufanya hivyo umewafanya maadui wa Bwana kuonyesha dharau kabisa, mwana uliyemzaliwa atakufa." Kwa hivyo sasa David anajua kwamba mtoto atakayezaliwa atakufa. Sasa hiyo inamuathiri vipi kama baba? Anaanza kufunga na kuomba. Anajua Mungu tayari amemwambia mtoto atakufa, hata hivyo anaomba. Je, inawezekana kuomba kinyume na mapenzi ya Mungu? Daudi tayari anajua mapenzi ya Mungu ni kumchukua mtoto lakini Daudi anaomba dhidi yake hata hivyo. Anatumaini kwamba Mungu anaweza kuwa na rehema na Mungu anaweza kubadili mawazo yake. Tumemwona Mungu akiwa na rehema katika mifano kadhaa katika Maandiko. Kwa hivyo Daudi anaomba rehema hiyo: "Daudi alimsihi Mungu kwa ajili ya mtoto, akafunga na kulala nyumbani kwake akiwa amelala chini. Wazee wa kaya walisimama kando yake ili kumwinua kutoka ardhini lakini alikataa na hakutaka kula chakula chochote pamoja nao." Kwa hivyo David sasa anafunga, hatakula chakula chochote. Amekasirika sana. "Siku ya saba mtoto alikufa. Watumishi wa Daudi waliogopa kumwambia kwamba mtoto alikuwa amekufa. [Kwa nini watumishi waliogopa kumwambia Daudi mtoto alikuwa amekufa] wakati mtoto alikuwa bado hai tulizungumza na Daudi lakini hakutaka kutusikiliza, tunawezaje kumwambia mtoto amekufa, anaweza kufanya jambo la kukata tamaa." Mtoto wa Daudi anakufa kwa sababu ya dhambi ya Daudi. Inawezekana wanafikiri David anaweza kujiua. Anaweza kufanya kitu cha kijinga kwa sababu amekasirika sana. "Daudi aligundua kwamba watumishi wake walikuwa wakinong'ona wao kwa wao na akagundua kuwa mtoto alikuwa amekufa. ' Je, mtoto amekufa?' akauliza, 'Ndiyo,' wakajibu 'amekufa.'" Sasa angalia majibu ya David hapa, inavutia sana: "Ndio, walijibu, amekufa. Kisha Daudi akainuka kutoka ardhini, na baada ya kufua nguo zake, kuvaa mafuta na kubadilisha nguo zake, akaingia katika nyumba ya Bwana, akaabudu, kisha akaingia nyumbani kwake. Kwa ombi lake walimpa chakula na akala."

Sasa watumishi wake wote wanashtuka wakisema, "Subiri kidogo, tulikuambia mtoto alikuwa amekufa." David anapoambiwa mtoto amekufa anaamka, anaoga na kula. Ni aina gani ya mchakato wa kuomboleza huo? "Kwa hiyo watumishi wake wakamuliza, 'Kwa nini unafanya hivi? Wakati mtoto alikuwa hai, ulifunga na kulia, lakini sasa mtoto amekufa, unaamka ukale?' Akajibu, "Wakati mtoto alikuwa bado hai nilifunga na kulia, nilidhani, ni nani anayejua, Bwana anaweza kunirema na kumwacha mtoto aishi. Lakini sasa amekufa, kwa nini nifunge? Ninaweza kumrudisha tena?" Kisha Daudi anatoa kauli hii, "Nitaenda kwa Yeye Lakini Yeye haitarudi kwangu. Na Daudi akamfariji mkewe Bathsheba na kisha wakapata mtoto mwingine wa kiume, kwa njia, mtoto wao wa pili aliitwa nini? *Shlomo* (Sulemani).

### **Hatua za Toba**

Kwa hivyo, nataka kuzungumza kupitia hatua za toba. Ninataka kutumia Zaburi 51 kwa sababu ni hadithi ya toba ya Daudi. Kwa hivyo Daudi anarekodi majibu yake kwa tukio hili na Bathsheba katika Zaburi 51. Ni Zaburi nzuri utatambua baadhi ya mistari hii. Kwanza, wacha niweke jukwaa. Kuna mtu amewahi kusema anakusikitika kwako? Je, kuna mtu amewahi kukuumiza, kisha akasema samahani? Je, kuna njia tofauti za kusema samahani? Jaribu hii, jana usiku nilikuwa nikimtania mke wangu na alikuwa akikasirika zaidi na zaidi na nilifikiri ilikuwa ya kuchekesha kwamba alikuwa akikasirika juu ya jambo hili ambalo lilikuwa dogo sana. Kwa hivyo niliendelea na aliendelea kukasirika na kukasirika. Nilidhani hii ni upuuzi kabisa na kisha nikagundua kuwa nilikuwa nimemkasirisha sana. Kwa hivyo nikasema kuomba msamaha "Annette, ninahitaji kuomba msamaha. Samahani kwamba unahisi hivyo." Swali: ni aina gani ya msamaha huo? Je, hiyo ni msamaha kwa kile ulichofanya? Je, hiyo ni kama msamaha mbaya zaidi kuwahi kutokea? Unamlaumu kwa kujibu kupita kiasi. "Samahani unahisi hivyo." Huo ni ujinga sana. Hiyo sio msamaha hata kidogo, kwa kweli hilo ni tusi? "Samahani unahisi hivyo." Ni kama kusema, "wewe ndiye uliyeitikia kupita kiasi, tulia!" Nimeona watu wakiomba msamaha kama hiyo na ilikuwa ya uwongo. Jambo la kwanza kufanya ni kukubali "Nilifanya hivyo na haikuwa sawa." Sikupaswa kumshawishi jana usiku hadi akakasirika. Ilikuwa mbaya. Jambo la kwanza unapaswa

kukubali lilikuwa: "Nilifanya hivyo na haikuwa sawa." Ni kukiri kwamba ilikuwa mbaya. Sasa, watu wengine wana wakati mgumu kukubali kuwa walikuwa na makosa? Hatua ya kwanza ya toba ni kutambua kwamba kile nilichofanya hakikuwa sawa. Sasa Daudi anasema hivi, "Nihurumie, Ee Mungu kulingana na upendo wako usioshindwa, kulingana na huruma yako kuu, futa kosa langu, osha uovu wangu wote, unisafishe na dhambi yangu kwa maana najua makosa yangu, dhambi yangu iko mbele yangu daima. Dhidi yako na wewe tu nimetenda dhambi na kufanya yaliyo mabaya machoni pako. Ili uweze kuthibitishwa kuwa wa haki wakati wa kusema. Hakika nilikuwa mwenye dhambi wakati wa kuzaliwa." Kisha anaendelea, hapa ndipo inapogeuka kuwa nzuri, "Nisafishe kwa hisopo, nami nitakuwa safi. Nioshe na nitakuwa mweupe kuliko theluji. Uumba ndani yangu moyo safi, Ee Mungu, na upya roho thabiti ndani yangu. Usinitupe kutoka mbele zako wala uondoe Roho wako Mtakatifu kutoka kwangu." Sasa, anaposema "Mungu, tafadhali usichukue Roho wako Mtakatifu kutoka kwangu" ni nini pengine kilikuwa kikipita akilini mwake? Je, tumemwona Roho Mtakatifu akichukuliwa kutoka kwa mfalme mwingine? Roho wa Mungu akamtoka Sauli kuja juu ya Daudi. Kwa hivyo Daudi anasema, "Najua niliharibu, lakini usichukue Roho wako Mtakatifu kutoka kwangu kama ulivyofanya na Sauli." Kwa hivyo, "Nilifanya hivyo na ilikuwa mbaya."

Kiwango cha pili cha toba ni "Nilifanya hivyo, na ilikumiza." Hii ndio hatua ambayo mtu huyo anatambua kuwa kile alichofanya kilikumiza mtu mwingine. Tunaishi katika jamii ya narcissistic sana ambayo inazingatia "mimi" na "mimi." Hii inasema nini ni kwamba lazima ujitoke kwako mwenyewe na utambue kwa huruma uharibifu ambao umefanya kwa mtu mwingine. Ninajua wanandoa ambao wako kwenye hatihati ya talaka. Jamaa huyu huenda kwa mkewe ambaye anampenda na anamwambia "Nakupenda." Baada ya mambo yote ambayo amemfanyia anasema, "Bado nakupenda. Ninakupenda na ninataka kukujulisha kuwa nitasamehe chochote ulichofanya, nakupenda tu." Alimtazama na kusema, (wameolewa kwa miaka mitano) "Sikupendi, na kwa kweli, sina hakika kuwa nimewahi kukupenda." Swali: hiyo inafanya nini kwa mtu huyo? Kwa maneno mengine, hii yote ni juu yake na furaha yake. Alitambua kile alichomfanyia tu?

Shida ni kwamba hawezi kutoka nje yake mwenyewe. Kwa hivyo aliweka kisu ndani yake na bado ni kama hakuna kitu kilichowahi kutokea kwa sababu hakuwa na hisia zozote nje yake kwa sababu anajizingatia sana. Inaitwa narcissism, unaweza kujisikia mwenyewe tu. Katika ndoa lazima uweze kuhisi kinachoendelea na mtu mwingine, lazima ujiweke katika viatu vyao na kusema, "Samahani sana nilikumiza hivyo" Kwa njia, tuseme ulisema kitu kama "Sijawahi kukupenda hapo kwanza," unapaswa kufanya nini baada ya hapo? Sasa kuna haja ya kuomba msamaha? "Kwa kweli sikukusudia kukuumiza kama. Pole. Nilichosema kilikuwa kiovu sana."

Kwa hivyo kwanza kabisa, "Nilifanya hivyo, ilikuwa mbaya," kukubali ulichofanya, kisha "nilifanya na ilikumiza," ukitambua uharibifu kwa mtu mwingine. Lakini David haishii hapo. Daudi anasema, "Nilikuwa mwenye dhambi tangu nilipozaliwa." Kwa maneno mengine, David anasema hili sio jambo ambalo nitabadilisha tu, sio, "O, nilifanya kitu kibaya, lakini sitafanya tena." Sasa David anasema, "Hapana, sio kile nilichofanya, ni mimi. Nafsi yangu yote ni fisadi. Sio tu kile nilichofanya, ni mimi katika msingi wa utu wangu, nimekuwa mwenye dhambi tangu nilipozaliwa." Ni "mimi kabisa." Kwa maneno mengine, kitendo hiki cha umoja mauaji ya Uria na kuchukuliwa kwa Bathsheba, sio tu kitendo tofauti kilichofanywa. Hii inaonyesha mimi ni nani, kwa msingi wa utu wangu, mimi ni mwenye dhambi kwa msingi wangu. "Mimi kabisa." Huu ndio wakati mtu anatambua jinsi dhambi ilivyo katika msingi wa utu wao.

Hatua ya mwisho ninayotaka kuangalia ni kwa ufupi tu, Daudi anatoa kauli katika Zaburi 51, mstari wa 4, "Najua kosa langu na dhambi yangu iko mbele yangu daima." Kisha David anatoa kauli hii, swali: je, kauli hii ni kweli kila wakati? Daudi anasema, "Juu yako na wewe tu nimetenda dhambi" (anazungumza na Mungu) "na kufanya yaliyo mabaya machoni pako." Je, kauli hiyo ni kweli. "Dhidi yako, Mungu, na wewe tu nimetenda dhambi." Je, hiyo ni kweli? Sidhani kama hiyo ni kweli. Sisemi kuna kosa katika Biblia. Haya ni mashairi. Katika mashairi una hyperbole? Hyperbole ni nini? Ni kuzidisha kwa msisitizo, kutia chumvi. Katika ushairi unazingatia jambo moja kwa wakati mmoja na unatoa kila aina ya sitiari katika ushairi ukizingatia jambo hilo moja. Nadhani Daudi hapa anazingatia uhusiano wake na Mungu. Anazingatia sana Mungu vitu

vingine vyote vinaacha. Sasa Daudi amemtenda dhambi Uria? Alikuwa amemuua Uria! Je, alikuwa amemtenda dhambi Bathsheba kwa kumchukua Bathsheba? Alikuwa amemtenda dhambi Bathsheba. Lakini lengo lake sasa ni kwa Mungu, anapomwona Mungu kila kitu kingine kinafifia kwa hivyo anasema, "Dhidi yako na wewe tu nimetenda dhambi." Nadhani ni usemi wa kishairi. Sidhani kama anakanusha kwamba alichokifanya kilimumiza Bathsheba, tunaona kwamba mtoto anakufa na Uria amekufa. Sidhani kama anadharau hilo, lakini anazingatia uhusiano wake na Mungu. Ni usemi wa kishairi. Ni jambo la kupindukia ambalo halikusudiwa kuonyesha kwamba anadharau kile alichomfanyia Uria. Hii ndio hatua ambayo mtu anatambua kwamba dhambi yake inaathiri uhusiano wake na Mungu. Kwa hivyo kuna hatua tofauti za toba. Acha nitoe mfano wa hilo. Hapo zamani za kale tulihamia kanisa lenye watu wapatao mia tatu au mia nne. Mmoja wa wanafunzi wangu wa zamani ambaye nilimfundisha kitabu cha Zaburi katika muktadha wa seminari/chuo kikuu alikuwa mchungaji wa kanisa hili. Alikuwa na mke mzuri na watoto watano, watoto wadogo, labda wote chini ya kumi, na mke mzuri. Tulienda kanisani na alikuwa akihubiri. Alikuwa mhubiri mzuri, kwa hivyo kila wiki tungeenda kumsikia akihubiri. Wiki moja walimkamata katika uhusiano wa kimapenzi na katibu wa kanisa. Sasa hilo ni tatizo. Kisha akainuka mbele ya kanisa na kwa machozi mangi alikiri kile alichokifanya na kutubu mbele ya kanisa. Kwa njia, je, machozi daima yanamaanisha toba? La. Nilimwona mmoja wa marafiki zangu wa karibu akitokwa na machozi na haikuwa toba. Kuwa mwangalifu, machozi yanaweza kutumika kwa udanganyifu. Sasa nadhani katika kesi hii ilikuwa halali, alikamatwa, aliungama dhambi yake mbele ya kanisa, alilia, na kanisa likamkumbatia. Karibu wiki mbili baadaye alisema, sawa, imekwisha sasa, sitafanya hivyo tena, ningependa kuamka na kuanza kuhubiri tena. Unafikiri nini? Kuna viwango tofauti vya toba. Alitubu kwa kukamatwa, lakini tunapozungumza juu ya toba je, lazima aanzishe tena uhusiano na mkewe? Je, hiyo itaanzishwa tena baada ya wiki mbili? Uaminifu, inakuchukua muda gani kuvunja uaminifu? Kwa haraka. Inakuchukua muda gani kuanzisha tena uaminifu? A *Muda mrefu* Saa. Swali: je, ana kila aina ya mambo anayohitaji kuzungumza na watoto wake na mkewe. Kanisa liligundua kuwa mtu huyu hana kidokezo cha alichofanya.

Baada ya wiki mbili kuamka tena na kuhubiri? Kanisa lilikuwa zuri, lilifanya kazi naye kwa karibu mwaka mmoja au miwili. Nadhani aliishia kuingia kwenye bima ya maisha au kuuza magari au kitu kama hicho baadaye. Hata hivyo, alihitaji kurejesha uhusiano wake na mkewe kwanza na hiyo inachukua muda. Sasa, mimi binafsi niliumia kwa sababu nilimfundisha kifungu hiki kuhusu Daudi na Bathsheba! Ni kama, nilifundisha kwamba, kwa nini hukujifunza hivyo? Kwa hivyo niko tayari kumhukumu. Swali: ndivyo nilivyotoka naye? Jibu ni, hapana. Sasa nitakuonyesha kanuni ya "hatua moja". Inafanya kazi vizuri mbele hapa. Ikiwa niko ukingoni hapa, ikiwa nitaenda nusu tu ya inchi ninaweza kuanguka juu ya kichwa changu kwa sababu kuna hatua hapa. Kinachohitajika ni chini ya nusu inchi na niko chini. Ninatumia kanuni ya hatua moja ambayo inasema "huko lakini kwa neema ya Mungu nenda mimi." Sina nafasi ya kusema, "Hei, mwanadamu, ulitenda dhambi mbele za Mungu, angalia watu hawa wote ambao wote wamechanganyikiwa sasa." Mimi sio mtu wa kunyoosha kidole changu kwa sababu hiyo ingeweza kunitokea, "huko lakini kwa neema ya Mungu nenda mimi." Hatua moja na ninaanguka kifudifudifudi. Kwa hivyo ninachosema ni kwamba unapopata watu ambao wanatubu, kuwa mwangalifu juu ya kuhukumu. Yesu alisema vizuri zaidi, "Yeye aliye mkamilifu alitupa jiwe la kwanza." Je, jumuiya ya Kikristo kati ya jumuiya zote inapaswa kuwa na huruma zaidi wakati mtu ameanguka katika dhambi? Sasa, kwa njia, hiyo inamaanisha tunasamehe dhambi? La. Alihitaji kufanyiwa kazi naye kwa muda mrefu alipoanzisha tena uhusiano wake na mkewe na watoto. Ninachosema ni kuwa mwangalifu katika maeneo haya.

Kwa hivyo Daudi anatupa mfano mzuri wa toba. Nguvu ya utakaso: "Nitakase kwa hisopo, nami nitakuwa safi." Je, umewahi kutenda dhambi na kuhisi uchafu wake? "Nisafishe kwa hisopo, nami nitakuwa safi, nioshe nami nitakuwa mweupe kuliko theluji." Vifungu vyema. "Uumbe ndani yangu moyo safi, Ee Mungu." Kauli nzuri unaimba nyimbo kanisani hata leo. "Na upya roho thabiti ndani yangu." Je, Mungu anaweza kumtumia mtu ambaye amefanya uasherati? Je, Mungu anaweza kumtumia mtu kama Daudi ambaye ameua? Nadhani jibu ni ndiyo. Daudi anaandika Zaburi hii, je, anaiandika kabla au baada ya uhusiano wake na Bathsheba? Daudi anaandika Maandiko,

Zaburi 51, moja ya zaburi zake bora kwa kweli, baada ya dhambi yake na Bathsheba. Yeye ni mtu aliyevunjika na anaomba msamaha wa Mungu. Nilikuwa nikifanya kazi katika gereza lenye ulinzi mkubwa, kusema ukweli, watu wengi ninaowajua ni wauaji. Nilikuwa nikimfikiria tu Chris leo. Lazima alikuwa gerezani kwa miaka 25, 30. Alimuua mtu alipokuwa na umri wa miaka 19. Ametoka gerezani sasa, anafanya kazi ya Mungu kwa njia ya ajabu. Je, Mungu anaweza kumtumia mtu ambaye ni muuaji? Mtu huyu yuko gerezani miaka 25 na sasa ni mtu mzee na yuko nje kusaidia watoto. Nimeona ikitokea tena na tena. Mmoja wa wavulana ninaowatazama zaidi alikuwa Allen Naskew. Kila mtu huko Gary Indiana alimjua mtu huyu. Unaita, aliiuza na kufanya dawa za kulevyia. Alikuwa gerezani. Mmoja wa watu wacha Mungu zaidi ambao nimewahi kukutana nao maishani mwangu alikuwa muuzaji. Angeamka saa 5 asubuhi na angekuwa karibu na kiti chake cha choo. Sitaki kuingia kwa undani gerezani. Amepiga magoti na watu wengine walidhani alikuwa akinusa kitu, walikuwa wakimdhihaki, lakini alikuwa akiomba. Ninachosema ni kuwa mwangalifu, Mungu anaweza kutumia watu hata baada ya dhambi kubwa, kubwa. Anaonekana kufurahiya kutumia wale waliojuta au waliovunjika.

Ninasema hivyo kwa sababu baadhi yenu wakati wa maisha yenu mtafanya mambo na kuhisi kuwa mko zaidi ya ukombozi na kwamba Mungu hawezi kukutumia sasa kwa sababu ya kile mlichofanya. Hiyo sio kweli. Mungu hutumia vyombo vilivyovunjika. Mungu yuko katika mchakato wa ukombozi. Anachukua vitu vilivyovunjika na anavirekebisha! Na hiyo ni sisi.

### **Je, watoto huenda mbinguni?**

Rudi kwa Daudi: Je, watoto huenda Mbinguni? Sasa swali hili linakuja katika 2 Samweli sura ya 12. Baada ya siku saba mtoto hufa. Je, watoto huenda mbinguni? Sura ya 12, mstari wa 23, "Lakini sasa kwa kuwa amekufa kwa nini nifunge, naweza kumrudisha tena? Nitakwenda kwake, lakini hatarudi kwangu." Sasa hiyo inamaanisha kwamba baada ya mtoto kufa kwamba David atakufa? Swali ni, Biblia inasema nini kuhusu watoto wachanga wanaokufa? Je, kuna mahali popote katika Biblia ambapo inasema watoto wachanga huenda mbinguni? Hakuna mahali popote katika Biblia inayosema kile kinachotokea kwa watoto wachanga. Haipo katika Maandiko. Swali:

nyuma katika wakati wa Daudi hili lingekuwa swali muhimu sana? Je, walipoteza watoto wengi wakati huo. Je, tunapoteza watoto wengi sasa? Hapo zamani za kale nilikuwa na watoto watatu. Mke wangu alipata ujauzito wa mtoto wa nne. Hatukuwa tayari kifedha au kihisia kwa sababu tulikuwa na watoto watatu wadogo na hatukujua kama tunaweza kushughulikia hili. Ilichukua wiki kadhaa kujaribu kuamka kwa sababu tulipowaambia watoto wengine tunataka kuwa gung ho. Hatimaye, tuliampa kwa ajili yake na tulikuwa tayari kuwaambia watoto kwamba watakuwa na kaka au dada mchanga na sisi sote tuko kwa ajili yake na hii ni nzuri. Niliingia bafuni na ilionekana kama sinema ya kufyeka. Damu ilikuwa kila mahali. Mke wangu alikuwa amevaa gauni jeupe, lilikuwa nyekundu kabisa. Nilimchukua. Nilikimbilia kwenye gari. Sidhani kama nimewahi kuendesha gari kwa kasi maisha yangu yote, niligonga kanyagio cha gesi na tulikuwa hospitalini. Ilikuwa ya kutisha sana, alikuwa mweupe kama mzuka. Ninaingia hospitalini, nimefunikwa pia, nimekaa kwenye chumba cha dharura na ghafla nasikia juu ya spika kubwa "ishara muhimu zisizo thabiti." Nilichukua Kilatini kwa hivyo nilijua "muhimu" ilimaanisha kama, "maisha!" "Ishara muhimu zisizo thabiti" inamaanisha, ng'ombe mtakatifu - je, atakufa? Sikujua mtu anaweza kupoteza damu nyingi haraka sana. Nini kilifanyika. Mungu alimwoko na wakasukuma rundo zima la damu ndani yake, lakini hadithi ndefu fupi. Ninachosema, ni muhimu sana kwangu kujua nini kinatokea kwa watoto wachanga? Mara nyingi nimekuwa nikifikiria nitakapopanda mbinguni mtoto fulani atakuja na kuwa kama, "Hei, mzee! Nimekuwa nikikungojea, ni nini kilikuchukua muda mrefu? Nini kinatokea kwa watoto wachanga kama hivyo? Sasa nataka kutoa kipengele kingine tu cha hii na hii ni dhana kabisa kwa upande wangu. Sasa, watu wengine wanabishana hivi: wanadamu wote ni wenye dhambi kupitia dhambi ya Adamu, "dhambi ya Adamu inawajia wanadamu wote" (Warumi sura ya 5). Watoto ni wanadamu. Kwa hivyo wanadamu wote wanapokea dhambi kupitia Adamu dhambi. Watoto ni wanadamu na kwa hivyo watoto ni wenye dhambi. Nini kinatokea kwa wenye dhambi? Kweli, ikiwa uko katika Massachusetts hakuna kitu kwa sababu kila mtu huenda mbinguni huko Massachusetts. Maeneo mengine katika Maandiko inasema mshahara wa dhambi ni mauti. Kwa hivyo wenye dhambi wote lazima wakabiliane na adhabu ya

adhabu ya milele isipokuwa waamini. Lakini mtoto anaaminije? Mtoto hawezi hata kuelewa unachosema? Kwa hivyo kwa kutumia safu hii ya hoja watu wengine watahitimisha kuwa watoto wachanga hawafanikiwi. Hawakubali Yesu kamwe, kwa hivyo hawafaniki. Hivyo ndivyo watu wengine wanavyobishana. Sasa nataka kubishana kwa njia tofauti. Katika Isaya sura ya 7 mstari wa 15, sasa kumbuka, hakuna mahali popote katika Maandiko inasema kwamba watoto wachanga hufanikiwa. Lakini katika Isaya sura ya 7 mstari wa 15 inasema hivi na hii ni kifungu maarufu, "kwa hiyo Bwana mwenyewe atakupa ishara, bikira atakuwa na mimba" (inaonekana kuwa ya kawaida, sivyo). "Atazaa mtoto wa kiume na utamwita Emmanuel." Hii imenukuliwa katika Agano Jipya ikimrejelea Yesu. "Atakula curds na asali wakati anajua vya kutosha kukataa makosa na kuchagua sawa." Kwa hivyo hii inajaribu kusema kwamba mtoto anapofikia hatua fulani, "kula curds na asali," kwamba mtoto atatambua kilicho sawa na kibaya. Watu wengine hutumia hii basi kusema kuna umri wa uwajibikaji. Kabla ya wakati huo mtoto hatambui ikiwa anatenda dhambi au la, mtoto ni mtoto. Lakini wakati fulani, kwa njia, hatua hiyo ingetofautiana kwa kila mtu - sio tu "katika umri wa miaka miwili unawajibika," watoto hutofautiana sana. Watoto wengine wanajua mema na mabaya mapema, wengine baadaye wengine watalazimika kusubiri hadi wawe na umri wa miaka 15 au 16 hadi wapate ufahamu huo. Sasa swali ni kwamba, wakati Daudi anasema, "Nilikuwa mwenye dhambi tangu wakati mama yangu aliponipata mimba," je, hiyo ni lugha ya kishairi? Je, hiyo ni hyperbole? Sitaki kusukuma mashairi kuwa taarifa ya mafundisho lazima. Kwa hivyo nadhani unapaswa kuwa mwangalifu juu ya kufanya hivyo.

Mstari mwingine ambao umenisaidia ni huu mwingine katika Mwanzo 18:25, "je, Hakimu wa dunia yote hatatenda haki?" Nani hatimaye anapiga simu? Mungu anapiga simu. Mungu atafanya yaliyo sawa. Kwa hivyo siwezi kujua, lakini ninamwamini.

Lakini swali linakuja: kwa nini Mungu hatuambii kile kinachotokea kwa watoto wachanga? Hilo ni swali muhimu sana kwangu, na kusema ukweli, kwa David lingekuwa swali muhimu sana pia. Nitatengeneza sababu. Ninatunga hii, Biblia haituambii hivi. Tuseme Mungu alisema watoto wote wachanga kabla ya umri wa miaka miwili hawana hatia na kwa hivyo huenda mbinguni moja kwa moja na Mungu alisema

hivyo katika Biblia. Watu wangepanya nini? Je, watu wangepua watoto? Tamaduni nyingi zimeua watoto hata hivyo. Sasa wangepua na busara ya kufanya hivyo. Je, Wakristo wangepua watoto wachanga ikiwa wangepua watoto wote kabla ya umri wa miaka miwili kwenda mbinguni? Je, watu wa Kikristo wangepingia katika nchi za Kiislamu (nadhani waliita Vita vya Msalaba) na kuua watoto wachanga? Kliniki za utoaji mimba zingekuwa "uinjilisti wa watu wengi," sivyo? Ingetoa idhini kwa kliniki za utoaji mimba kwa sababu wangepua wakipeleka watoto hawa wote mbinguni. Kwa hivyo ninachopendekeza ni kwamba Mungu hatuambii ikiwa wanaenda mbinguni au la kwa sababu hataki tufanye hivyo na anajua kuwa sisi ni wapotovu na mambo ya aina hii yangetokea. Sasa, nina kidokezo kwa nini Mungu anafanya hivi? Sina kidokezo, niliitengeneza. Nataka tu kuwa mkweli kwako. Inaeleweka kwangu lakini lazima uwe mwangalifu, Mungu anajua kwa nini anafanya mambo haya. Mungu angeweza kutuambia lakini amechagua kutofanya hivyo. Ninashangaa ikiwa ni kwa sababu moyo wa mwanadamu ni mbovu sana alijua tutaishia kuua watoto wachanga. Lakini alama kubwa za swali hapo, Hildebrandt aliunda hilo.

### **Daudi anahesabu watu**

Wacha tuendeleo na Daudi. Dhambi nyingine ambayo Daudi alifanya katika sura ya 24 inasema, "Tena hasira ya Bwana ikawaka juu ya Israeli, akamchochea Daudi dhidi yao, akisema, 'Nenda ukahelelwa Israeli na Yuda.'" Kwa hiyo Daudi akamtuma Yoabu kuwahesabu watu. Kinachonivutia ni kwamba ukiangalia mstari mwingine katika 1 Mambo ya Nyakati sura ya 21. Hatujafanya mengi na Mambo ya Nyakati lakini Mambo ya Nyakati yanafanana na Wafalme. Hivi ndivyo inavyosema hapo, "Shetani akainuka dhidi ya Israeli na kumchochea Daudi kufanya hesabu." Katika Wafalme, ni nani aliyemchochea Daudi kufanya hesabu? Mungu. Katika Mambo ya Nyakati, ni nani aliyemchochea Daudi kuhesabu watu? Shetani. Unaona, kama waamini Mungu mmoja tuna shida? Tuna Mungu mmoja ambaye yuko juu ya kila kitu. Je, Mungu yuko juu ya mema na mabaya? Je, uovu uko nje ya udhibiti wa Mungu? La. Tuna Mungu mmoja mwenye enzi kuu, yeye ndiye mfalme juu ya kila kitu. Je, ni Mungu hapa na Shetani huko. Je, hivyo ndivyo Biblia inavyoonyesha? La. Shetani yuko chini ya Mungu.

Katika kitabu cha Ayubu, unaweza kusema kwamba Mungu alimfanyia Ayubu hivyo? Ndiyo, unaweza kusema hivyo, lakini je, Shetani alimfanyia Ayubu hivyo? Shetani aliruhusiwa kufanya hivyo na Mungu. Nadhani hii ndio unayopata hapa pia. Mungu atawahukumu Israeli lakini anachofanya ni kumruhusu Shetani basi kumfanya Daudi ahesabu watu ili wahukumiwe. Kwa hivyo Mungu ataleta hukumu juu yao; anamtumia Shetani kuleta hukumu hiyo. Kwa hivyo Shetani anatumiwa kama chombo cha amri ya Mungu. Sasa Shetani anajaribu kufanya maovu na Mungu anajaribu kufanya mema nayo. Daudi katika 2 Samweli sura ya 24 mstari wa 10 anakubali ilikuwa dhambi kwa upande wake. Na baada ya kuwahesabu wapiganaji alimwambia Bwana, "Nimetenda dhambi kubwa kwa kile nilichofanya." Kwa nini Daudi ni mtu anayefuata moyo wa Mungu mwenyewe? Kwa sababu anakubali dhambi yake. Anatubu na anaendelea kumgeukia Mungu ingawa amefanya mambo mabaya sana. Anarudi kwa Mungu, anatubu. Mungu anampa chaguzi tatu: una miaka mitatu ya njaa, au una miezi mitatu ya kukimbia kutoka kwa adui zako, au una siku tatu za tauni. David anaangalia hilo na kusema, "ni nani anayehusika na tauni? Ikiwa tauni inakuja, ni Mungu. Kwa hivyo ikiwa ni Mungu, labda naweza kumwomba Mungu na Mungu atawaokoa watu wangu. Labda Mungu atakuwa na huruma kwetu. Kwa hivyo nitachukua siku tatu za tauni." Miezi mitatu kabla ya maadui watakuwa na huruma? Labda sivyo, lakini Mungu anahusika na hii. Malaika huyu kimsingi anasimama na anawaua watu na Daudi anaomba. Lakini basi nini kinatokea. Malaika huyu anawaua watu kutoka kwenye sakafu ya kupuria ya Arauna Myebusi. Daudi anamwona malaika huyu akiwaua watu kutoka kwenye sakafu ya kupuria ya Arauna. Mungu anamwambia Daudi "nunua sakafu ya kupuria ya Arauna." Sasa ninaposema, sakafu ya kupura, ni sakafu ya kupuria juu au chini. Iko juu ya mlima. Sakafu hii ya kupuria ya Araunah ni eneo tambarare ambapo wangefanya kupuria kwao mahali pa juu. Mahali hapa pa kuwahukumu watu itakuwa mahali ambapo Mungu atachagua kuweka hekalu lake. Daudi ananunua sakafu ya kupuria kutoka kwa Arauna, Sulemani atajenga hekalu hapo hapo. Mahali pa hukumu hugeuka kuwa mahali pa baraka, ambapo uwepo wa Mungu unapatikana. Hii ni aina ya mabadiliko mazuri unayopata katika Maandiko. **Mwanafunzi:** je, watu wanahukumiwa kwa dhambi ya

Daudi? **Jibu:** Hapana, Mungu angewaadhibu watu hata hivyo kwa sababu walikuwa wametenda dhambi na anatumia dhambi aliyofanya Daudi kama njia ya kuwahukumu watu. Kwa hivyo kuna mambo mengi hapa, watu wanahukumiwa kwa dhambi zao lakini njia za hukumu huja kupitia mapigo haya. Kwa hivyo ni ngumu huko.

### **Kuwekwa kwa Sulemani kama mfalme**

Daudi ana mtoto wa kiume anayeitwa Sulemani. Hebu turuke kwa mwana wa Daudi Sulemani. Chini ya Sulemani mambo yanakwenda vizuri katika ufalme. Umeona niliweka bubbliies karibu nayo. Huyu ni Sulemani. Huu ni wakati wa kupendeza wa ufalme wakati mambo yanakwenda vizuri. 1 Wafalme sura ya 1-11 ni hadithi ya Sulemani. Jina lake halisi ni *Shlomo*, lakini ukisema *Shlomo* watu wanafikiri unafanya kitu kibaya. Sasa ni neno gani la Kiebrania tunalosikia katika "*Shlomo?*" *Shalom*. Jina la Sulemani linamaanisha *shalom* "amani." Kwa nini Daudi hakuruhusiwa kujenga hekalu? Hatukusoma Mambo ya Nyakati lakini Mambo ya Nyakati yanatuambia kwamba Daudi alikuwa mtu wa damu. Na Mungu anasema, "Daudi huwezi kujenga hekalu langu," lakini Daudi anamtengenezea Sulemani dhahabu na fedha nyingi. Kwa hivyo Daudi alinunua sakafu ya kupuria ya Arauna. Daudi alianzisha na kuokoa na kufanya masharti haya makubwa ili Sulemani aweze kujenga hekalu. Sulemani pia alikuwa tajiri mwenyewe. Kipindi hiki cha Sauli-David-Sulemani kinaitwa "Ufalme wa Umoja." Huu ndio wakati Israeli wote wameungana kama kitu kimoja chini ya Sauli, kisha Daudi. Katika kozi hii, kuna tarehe nne za kujifunza. Tarehe ya Daudi ni 1000 KK Ibrahimu alikuwa 2000 KK na Sulemani anakuja miaka 40 baada ya Daudi. Sulemani ni mwana wa Daudi. Chini ya wafalme hawa watatu Israeli ilikuwa imeungana, ilikuwa bado haijagawanywa katika Israeli ya Kaskazini na Yuda ya Kusini. Mara tu Sulemani anapokuja, Sulemani anafanya mambo mabaya sana mwishoni mwa maisha yake na ufalme utagawanyika kaskazini na kusini. Kwa hivyo utakuwa na Israeli Kaskazini na Yuda Kusini. Ufalme huo utagawanyika kaskazini na kusini.

Kwa hivyo, hebu tuzungumze juu ya Sulemani na mpito huu wa madaraka. Katika 1 Wafalme sura ya 1 hapa ndipo tunapoanza kuona zabuni ya Adoniya ya kiti cha enzi. Adoniya alikuwa kaka mkubwa wa Sulemani, kwa kweli tunapata taarifa hii juu yake,

"Sasa Adoniya ambaye mama yake alikuwa Haggiti, alijiweka mbele na kusema 'Nitakuwa mfalme.' Kwa hivyo aliandaa magari na farasi na wanaume wapatao 50 kukimbia mbele yake. Kisha inatoa maoni haya juu ya Daudi, "baba yake hakuwahi kumingilia kati kwa kumuuliza 'kwa nini unafanya kama wewe.' Pia alikuwa mzuri sana na alizaliwa karibu na Absalomu." Je, inasaidia kuwa mzuri ikiwa utakuwa mfalme? Ndiyo. Inaonyesha kuwa mtu huyu ni mzuri sana. Na inasema, "baba yake hakuwahi kuingilia kati naye." Je, moja ya majukumu ya baba ni kumwadhibu mtoto wake? David hakuwahi kumuuliza "kwa nini unafanya hivyo?" Yeye kamwe haingilii au kumwadhibu mtoto huyu.

Sasa wacha niweke hii kijiografia pia. Nyinyi mtakuwa Jiji la Daudi. Hii ni Yerusalemu. Nyinyi hapa ni Mlima wa Mizeituni. Mlima wa Mizeituni una urefu wa futi 2700. Kuna bonde, Bonde la Kidroni, ambalo huenda kati ya Mlima wa Mizeituni na Jiji la Daudi. Inaingia kwenye Bahari ya Chumvi. Kuna bonde lingine hapa linaloitwa Bonde la Kati na kuna moja upande wa magharibi inayoitwa Bonde la Hinomu. Kuna chemchemi mbili, En-Rogel (*En* maana yake "chemchemi" ya Rogel). Kwa hivyo Adoniya anatoka Yerusalemu, anachukua wavulana wake na magari yake na kushuka En-Rogel ambapo atajitangaza kuwa mfalme. Daudi anamchukua Sulemani na nyinyi mnajua chemchemi nyingine iko wapi. Iko karibu na jiji. Ni chemchemi ya "Gihon". Je, kuna mtu yeyote anayekumbuka handaki la Hezekia na *Kupotea huko Yerusalemu* Programu. Kinachotokea ni kwamba Daudi atamtangaza Sulemani karibu na mji, Adoniya yuko mbali zaidi. Kwa hivyo jiografia inafanya kazi kwa niaba ya Sulemani.

Lakini sasa wacha tuone nini kitatokea. Kwanza kabisa, David hajui kinachoendelea. Katika 1 Wafalme 1 Daudi yuko nje yake. Yeye ni mzee, ni mzee sana hivi kwamba hawezi kupata joto. Kwa hivyo wanampata mwanamke huyu, Abishagi, ambaye ni msichana mrembo na mrembo. Analala na David, sio kufanya ngono, lakini kimsingi kumpa joto. Kwa hivyo kinachotokea ni Nathani kwenda kwa Bathsheba na kusema, "Daudi ametoka sana, je, Daudi hakusema kwamba Sulemani anapaswa kuwa mfalme ajaye? Kweli, Adoniya yuko hapa chini akijifanya mfalme. Kwa hivyo Bathsheba na Nathani wanafanya njama hii. Daudi yuko nje na Bathsheba anaingia kuzungumza na Daudi ili kumpatia Sulemani mambo. Kwa hivyo wacha nisome sura ya

1 mstari wa 31, inasema, "Na Bathsheba akainama, kifudidi chake chini, akapiga magoti mbele ya mfalme na kusema, 'Bwana wangu, mfalme Daudi aishi milele' ... Daudi akasema, 'Waiteni Sadoki na nabii Nathani na Benia na Yuda mchukue nyumbu wangu mwenyewe.' Pata nyumbu wake wa kifalme. Kwa hivyo atamweka Sulemani juu ya nyumbu wa kifalme. Unapanda nyumbu wa kifalme ndani ya jiji, hiyo inamaanisha kuwa wewe ni mfalme. Niambie juu ya mfalme mwingine ambaye atapanda nyumbu ndani ya jiji na kuwa mfalme: Yesu, katika ingizo la ushindi. Yesu anapoingia anaingia juu ya punda na watu wanalia "Hosana, Hosana." Kwa hivyo Sulemani atapanda punda huyu, nyumbu huyu wa kifalme. Sulemani atatangazwa kuwa mfalme. Sulemani ni mtoto wa Bathsheba.

### **Ugumu na Sulemani**

Kama nilivyojifunza 1 Wafalme 1-11, ninampenda sana Sulemani. Ninafundisha Biblia nzima lakini Sulemani kwa kweli Mithali ni eneo langu la utaalam. Sasa nimemsoma Sulemani sana na imenisumbua tena na tena na mwishowe ninazungumza juu yake. Katika 1 Wafalme 1-11, Sulemani huzungumza mara chache. Sulemani mwenyewe huzungumza mara chache isipokuwa wakati anazungumza rasmi, akizungumza kama mfalme au kitu kama hicho. Imenisumbua kwa miaka. Unaposoma kuhusu Daudi, je, unajifunza kuhusu moyo wa Daudi? Unaposoma hadithi kuhusu Daudi na Yonatani, je, unajifunza kuhusu moyo wa Daudi? Unaposoma Zaburi, je, unajifunza kuhusu moyo wa Daudi? Unasoma David kwa muda na ninahisi kama ninamjua David vizuri kwa sababu nimeuona moyo wake. Nimeona kupanda kwake, kushuka kwake, nimeona jinsi alivyoitikia mambo. Pamoja na Sulemani, nimemsoma zaidi na ninahisi kama simjui. Sulemani yuko wapi? Yeye hazungumzi sana katika simulizi; Daima ni watu wanaozungumza juu yake. Anapozungumza daima ni kuzungumza na kuomba "kama mfalme," sio kibinafsi. Kwa hivyo hii inanisumbua na ninataka kurudi kwa hii baadaye, kwa nini Sulemani yuko mbali sana na simulizi. Kwa kweli, wakati Sulemani anafanywa kuwa mfalme, je, Sulemani anafanya njama zozote hizi? Je, Sulemani anapanga njama ya kuwa mfalme mwenyewe? La. Njama zote zinafanywa na Nathani na Bathsheba na watu hawa wengine. Sulemani ni Kuweka juu ya punda wa

kifalme. Sio kama anasema, "Hei, nataka kuwa mfalme, wacha nipande punda wa kifalme." Hapana, watu wengine walimweka juu ya punda. Kwa hivyo Sulemani sio aina ya "go-getter", ambapo amevaa moyo wake kwenye mkono wake na hiyo inanisumbua lakini tutarudi kwa hilo baada ya muda mfupi.

### **Ushauri wa Daudi kwa Sulemani**

Sasa Daudi anatoa ushauri kwa Sulemani kama baba angempa mwanawe katika sura ya 2 mstari wa 2, hiki ni kifungu cha kuvutia: "Sasa wakati wa Daudi kufa. Akampa amri Sulemani mwanawe." Haya ni maneno ya mwisho ya baba kwa mtoto wake. Je, unakumbuka maneno ya mwisho ya baba kwa mwanawe wakati baba yako anakufa? Ndio, unakumbuka maneno hayo milele. "Ninakaribia kwenda kwa njia ya dunia yote" alisema, 'kwa hivyo kuwa na nguvu na ujionyeshe mtu'" inavutia hapo, "nguvu." Mstari huu sio sahihi kisiasa, "kuwa na nguvu na ujionyeshe mtu." Inamaanisha nini kuwa mwanamume katika utamaduni wetu? Hii sio sahihi sana kisiasa. Ninaipenda ingawa.

"Angalia kile Bwana anachotaka kwako. [Bwana anadai nini kwako?] Tembea katika njia zake. Shika amri zake na amri zake, sheria zake na mahitaji yake kama ilivyoandikwa katika sheria ya Musa." Kwa hivyo, Daudi anafahamu sheria ya Musa? Sasa baadhi ya wakosoaji wako huria watasema, "sheria ya Musa haikuandikwa bado kwa miaka 150 na vyanzo hivyo vya JEDP ambavyo tuliangalia hapo awali. Swali: je, Daudi anaifahamu sheria ya Musa? Je, Daudi anamwambia Sulemani, ni bora uweke kichwa chako katika sheria ya Musa - Torati? "Ili uweze kufanikiwa katika yote unayofanya na popote mkapoenda, na kwamba Bwana atimize ahadi yake kwangu." Mungu alitoa ahadi gani kwa Daudi? 2 Samweli sura ya 7 mstari wa 14, "Daudi, nitakujengea nyumba [nasaba] na nyumba yako itadumu milele" ikimaanisha kwamba mmoja wa wana wa Daudi angetawala Israeli milele. Tunajua kwamba kuwa Yesu ambaye anaenda kwa Masihi. Daudi anakuja kwa Sulemani. Lakini angalia kuna mabadiliko katika simulizi, "Bwana anaweza kutimiza ahadi yake kwangu" na kisha anasema "ikiwa wazao wako wataangalia jinsi wanavyoishi na ikiwa wanatembea kwa uaminifu." Je, baadhi ya wazao wa Sulemani watatembea kwa uaminifu na Bwana? Hezekia na Yosia. Lakini wengi wao watapotea? Daudi anasema kwamba agano na

Daudi ni agano la masharti katika baadhi ya vipengele vyake. Kuna sehemu ya "ikiwa" kwake. Lazima utembeke katika njia za Bwana vinginevyo Bwana hatawaweka wazao wako kwenye kiti cha enzi jinsi angekuwa. Kwa hivyo kuna "ikiwa" na David hapo, na hiyo inavutia. Sasa, mwishowe Yesu atakuwa kwenye kiti cha enzi milele na milele? Ndiyo, hilo litatokea kwa sababu Mungu alitoa neno lake, lakini wazao wa Daudi watashiriki katika hilo katika viwango tofauti kulingana na utii wao wenyewe.

### **Orodha ya Hit ya David**

Sasa Daudi ni mzee na anasema, "Sawa, Sulemani, lazima usafishe ufalme" kwa sababu kuna mambo fulani ambayo Daudi hakufanya. Daudi anampa Sulemani "orodha yake ya hit" kama ninavyoiita. Nani atakuwa kwenye orodha hii maarufu? Wacha tuzungumze kupitia hawa watu. Ni nani aliye na damu nyingi mikononi mwake kuliko mtu mwingine yeyote katika ufalme wa Daudi? Yoabu. Yoabu alikuwa jenerali wa Daudi na Yoabu alimuua Abneri kwa damu baridi. Yoabu anaua kila mtu katika simulizi. Tunaambiwa katika simulizi Yoabu anamuua Absalomu. Na Daudi anasema, "Sulemani, mimi ni mtu wa damu. Lazima utunize shida hii. Yoabu ana damu mikononi mwake." Sasa, kwa njia, unaweza kuuliza, kwa nini David hashughulikii tatizo? Kwa nini anamfanya mtoto wake afanye hivyo? Je, kuna uwezekano mkubwa kwamba Yoabu na Daudi walikuwa marafiki wazuri? Wote wawili walikulika Bethlehemu pamoja. Wote wawili walimkimbia Sauli pamoja na kupigana pamoja. Kwa hivyo watu hawa ni marafiki wa mapigano wa maisha yote. Kwa hivyo David hatafanya hivyo kwa rafiki yake. Lakini Yoabu ana damu mikononi mwake, kwa hivyo Daudi anataka Sulemani atunze hilo ili kichwa chake kisishuke kwa amani. Kwa hivyo Yoabu anafanya nini? Baada ya Sulemani kuchukua hatamu, Yoabu anakimbilia kwenye eneo la hema na kushika pembe za madhabahu kwa hifadhi. Sulemani anasema, ingia na kumuua hata huko, sitaki damu hiyo kwenye ufalme wangu.

Je, kuna mtu yeyote anayekumbuka Shimei alikuwa nani? Hiyo ni ngumu zaidi. Yeye ni mhusika mdogo. Acha nikuambie hadithi ya Shimei. Absalomu anakuja kumuua baba yake. Daudi anakimbia kutoka Yerusalemu kuvuka Bonde la Kidroni, juu ya Mlima wa Mizeituni. Wakati Daudi anakimbia juu ya Mlima wa Mizeituni ambaye anajitokeza

lakini Shimei, mzao wa Sauli na anasema, "Tazama Daudi, hatimaye unapata kile kinachopaswa kukujia. David, ulikuwa mtu mwovu na Sauli. Kwa hivyo sasa unapata kile unachostahili." Kwa hivyo Shimei anamlaani Daudi wakati Daudi anamkimbia mwanawe, katika hali dhaifu. Sasa, Daudi angeweza kumuua Shimei? Lakini Daudi ni mwenye rehema na anamwokoia Shimei, lakini anamwambia Sulemani sasa mtu huyu amenilaani, tunza biashara. Sulemani anafanyaje Shimei? Inafurahisha jinsi anavyomfanya. Anasema, "Shimei, sitakuchukua maisha yako, lakini ukiondoka Yerusalemu, nitakuua." Kwa hivyo mmoja wa watumishi wa Shimei anafanya nini? Mtumishi wa Shimei anakimbia. Shimei anafanya nini? Shimei anamfuata mtumishi wake ili kumrudisha Yerusalemu, Sulemani anagundua kuhusu hilo na kusema, "Nilikuambia usiondoke mjini." Kwa hivyo Shimei anatolewa nje. Vipi kuhusu Adonija? Adoniya ana tatizo. Je, unakumbuka wakati Abneri na Ishboshethi walipokuwa Yordani? Abneri akasema, "Nataka Rizpa, suria wa Sauli;" na Ishboshethi akashtuka kwa sababu ilikuwa kana kwamba ni mchezo wa ufalme? Adoniya, mwana wa Daudi anasema, Namtaka Abishagi. Unakumbuka, yule msichana mrembo ambaye alilala na Daudi? Adoniya anasema ninamtaka sasa kwa ajili yangu mwenyewe. Je, huo ni mchezo wa ufalme, ili aweze kulala na mwanamke yule yule aliyelala na Daudi? Kwa hivyo inaaminika kwamba wakati Adoniya anasema anamtaka Abishagi kwamba anatoa zabuni ya ufalme. Kwa hivyo Sulemani anasema, lazima uende Adonija, hiyo sio sawa. Kwa hivyo Sulemani anamtoa Adoniya nje. Pamoja na watu hawa watatu, Sulemani anasafisha ufalme na kuufanya uwe safi zaidi ili asiwe na damu mikononi mwake na kuepuka fitina za kisiasa za kurudi nyuma.

### **Hekima ya Sulemani**

Sasa kinachovutia katika simulizi hili ni kile nitakachokuonyesha ni kwamba Sulemani alikuwa na hekima kabla ya Mungu kumpa hekima. Atakuwa na ndoto maalum katika sura ya 3. Ataota huko Gibeoni na Mungu atamuuliza anachotaka. Sulemani anasema kwamba anataka kuwa na hekima na utambuzi. Mungu atavutiwa na hilo na kumfanya awe na hekima zaidi kuliko mtu mwingine yeyote ulimwenguni. Lakini Sulemani alikuwa na hekima kabla ya ndoto hiyo na Daudi anatambua hilo kama baba

yake. Inasema katika mstari wa 6, "Mtendee (yaani Yoabu) kulingana na hekima yako Sulemani. Usiruhusu nywele zake za kijivu zishuke kaburini kwa amani." Daudi alitambua kwamba mwanawe alikuwa na hekima. Hii ni kabla ya ndoto. Kisha ukienda kwenye sura ya 2 mstari wa 9 (tena, kabla ya ndoto) Daudi anamwambia Sulemani, "lakini sasa usimwonee kuwa hana hatia, (Wakati huu anazungumza juu ya Shimei) wewe Sulemani, wewe ni mtu wa hekima. [Daudi anamwambia Sulemani] Utajua nini cha kumfanyia, kuleta kichwa chake chenye mvi kaburini kwa damu. Kwa hivyo Sulemani alikuwa na hekima kabla ya ndoto. Je, Mungu mara nyingi hufanya hivyo kwa watu, kuchukua zawadi zao na kisha kuongeza zawadi zao? Haikuwa kwamba Sulemani alikuwa mpumbavu kabla ya hapo.

Sasa hapa ndipo Sulemani anapata hekima yake, 1 Wafalme sura ya 3 mahali pa dhabihu huko Gibeoni. Sulemani anakwenda huko kutoa dhabihu mbele za Bwana, na Mungu anakuja kwa Sulemani katika ndoto, na "mfalme akaenda Gibeoni kutoa dhabihu, na huko Gibeoni Bwana alimtokea Sulemani usiku wakati wa ndoto, na Bwana akauliza 'uliza nitakachokupa.'" Sasa unajua ikiwa jini linatoka kwenye chupa na kukupa matakwa matatu. Matakwa yako ni ya nini? Lazima uwe mwerevu juu ya hili. Unafanya matakwa mawili ya kwanza kuuliza chochote unachotaka na katika tamaa ya tatu unaomba matakwa zaidi. Hapa alisema, "uliza chochote unachotaka nami nitakupa. Sulemani akajibu (na hii inaonyesha hekima yake) umeonyesha fadhili kubwa kwa baba yangu, Mfalme Daudi kwa sababu alikuwa mwaminifu." Kisha nitaruka chini kidogo, "lakini mimi ni mtoto tu. Sijui jinsi ya kutekeleza majukumu yangu. Mtumishi wako yuko hapa kati ya watu uliowachagua, watu wakubwa, wengi sana kuhesabu au kuhesabu (je, unapata kuchimba kidogo huko juu ya kuhesabu watu?) kwa hivyo mpe mtumishi wako moyo wa busara [au moyo wa kusikiliza] kuwatawala watu wako ili kutofautisha kati ya mema na mabaya." Je, mfalme anapaswa kufanya kesi mahakamani ili kutofautisha kati ya mema na mabaya? "Kwa maana ni nani awezaye kutawala watu wako hawa wakubwa? Na Bwana alifurahishwa na kile ambacho Sulemani alikuwa ameomba." Anasema, "Hei, Sulemani, haukuomba maisha marefu. Hukuomba utajiri." Mungu anasema, "Nitakupa vitu hivyo pia." Kwa hivyo ndoto ya Sulemani huko

Gibeoni inaonyesha unyenyekevu wake. Inaonyesha unyenyekevu wa Sulemani anaposema kwamba yeye ni mtoto mdogo tu asiyeweza kuhukumu kati ya yaliyo mema na mabaya. Huu ni unyenyekevu wa kweli katika Sulemani. Kwa njia, kutakuwa na mvutano kati ya akili na unyenyekevu huu? Je, wasomi wengi unaowajua ni watu wanyenyekevu? Je, si kawaida kwamba mtu anapokuwa mkali, anapata kiburi? Kawaida wakati mtu ni mkali, hupata kiburi. Hapa unamwona Sulemani kwa unyenyekevu ambao ni wa hekima sana. Shida ni Sulemani anasema "Mimi ni mtoto tu," unatambua kwa wakati huu tayari ana mtoto na mke? Katika hatua hii ya maisha ya Sulemani haijatajwa hapo hapo, lazima urudi nyuma. Kwa kweli tayari ana mtoto wa kiume wa mwaka mmoja na ana mke wa Amonia. Mke ni Mwamoni, yeye si Myahudi! Unakumbuka unaposoma simulizi katika sura ya 11 itatuambia kwamba Sulemani alikuwa na wake 700 na masuria 300 na walipotosha moyo wake? Inakuambia mwishoni mwa maisha ya Sulemani kwamba ana wake na masuria hawa wote. Lakini Sulemani alipoanza kabla ya ndoto na kabla ya kuwa mfalme au alipokuwa mfalme alikuwa na mke wa Amoni na mtoto wa kiume wa mwaka mmoja. Sulemani anapokufa na Rehoboamu mwanawe kuchukua nafasi, mtoto wake ana umri wa miaka 41. Sulemani alitawala kwa miaka 40. Hii ina maana kwamba mtoto wake alikuwa na umri wa mwaka mmoja na alizaliwa na mke ambaye alikuwa Mwamoni wakati wa ndoto, lakini haikuambii kuhusu tatizo la wake hadi baadaye katika sura ya 11. Kwa hivyo lazima ufanye kazi na simulizi na jinsi inavyofanya kazi huko.

### **Tafsiri za Marxist za Sulemani na utajiri wake**

Sasa utajiri, shida ni nini hapa? Je, Marxists wanapenda utajiri? Kwa njia, katika taaluma, katika vyuo vikuu kote nchini, maprofesa wengi wana mwelekeo wa Marxist? Jibu ni, ndiyo. Sasa Marxist anakuja kwenye kitabu cha 1 Wafalme na wanamwona Sulemani akibarikiwa na Mungu na utajiri huu wote. Je, watu wa Marxist wanapenda watu wenye utajiri? Hapana, wanawachukia. Kwa hivyo wakati Marxist anaingia hapa lazima ageuze kifungu hiki kichwani mwake. Inanifurahisha. Hivi ndivyo Marxists na hivi ndivyo wasomi wangapi ambao nimefanya nao kazi wanatafsiri. Ninaiangalia na kusema, "Mungu alimbariki Sulemani kwa utajiri." Wanasema kuwa utajiri ni mbaya,

kwa hivyo hadithi hii inahitaji kusomwa kwa njia ya kejeli. Sasa unasomaje simulizi la 1 Wafalme kwa njia ya kejeli? "Ndio, Sulemani alikuwa na dhahabu na fedha hizi zote. Ndio, Sulemani alikuwa mtu tajiri zaidi wakati huo. Je, unajua ni wapi Sulemani alipata utajiri huu wote? Lazima alitoza ushuru wa mchana kutoka kwa watu." Kwa njia, baadaye tunagundua kwamba Sulemani alitoza ushuru kwa watu. Wafalme walio madarakani hupata wapi pesa? Daima wanaipata kutoka sehemu moja - wanatoza ushuru kwa watu. Sulemani alitoza ushuru watu, kwa hivyo Marxist angesema Sulemani ni tajiri, sio kwa sababu Mungu alimpa utajiri, lakini kwa sababu alitoza ushuru watu. Kwa hivyo utajiri wa Sulemani unaonyesha ukatili wake kwa yeye kutawala 99% kwa sababu alikuwa 1%. Je, unapata maoni yote katika hilo, natumai utafanya. Tafsiri hii inafanya nini kwa simulizi? Badala ya hekima na utajiri kuwa baraka kutoka kwa Mungu, Marxist anaisoma kwamba hekima na utajiri sio baraka kutoka kwa Mungu lakini Sulemani kuchukua utajiri kutoka kwa watu wengine. Kwa hivyo Sulemani alikuwa "mwenye hekima kweli" na alitoza ushuru watu. Kwa hivyo simulizi hili halikusudiwa kumjenga Sulemani, simulizi hili linakusudiwa kumshusha Sulemani. Sasa, kwa njia, huo ni usomaji tofauti kabisa na jinsi unavyoisoma? Ninachopendekeza kwako ni, hii ni njia mbaya ya kuichukua? Lakini watu wengi wanaichukulia hivyo sasa, ambayo nadhani sio sahihi kwa sababu inakataa kwamba utajiri ulikuwa zawadi kutoka kwa Mungu. Sasa kungekuwa na shida na utajiri baadaye, lakini lazima uwe mwangalifu unaposema, "utajiri wote ni mbaya." Maisha marefu, tena moja ya baraka kutoka kwa Mungu. Sulemani atatawala kwa miaka 40, na Mungu anampa utajiri na maisha marefu.

### **Ushindi wa hekima ya Sulemani**

Sasa, wakati kiongozi mpya anachukua hatamu, ni jambo gani la kwanza ambalo kiongozi mpya anapaswa kufanya? Lazima ashinde ushindi. Daudi, 1 Samvuli 16 Daudi ametiwa mafuta kuwa mfalme. 1 Samweli sura ya 17 ni Daudi na Goliathi, ushindi wa kwanza wa Daudi. Sauli anakuwa mfalme wa kwanza wa Israeli, Sauli anafanya nini, anawashinda Wafilisti. Sulemani anachukua nafasi, vita vyake viko wapi? Je, umewahi kukumbuka kusoma kuhusu Sulemani vitani? La. Sulemani, badala ya kuwa na ushindi wa vita, ushindi wa Sulemani ni ushindi wa hekima. Kwa nini hadithi hii juu ya

makahaba wawili imewekwa hapa? Acha nisimulie tu hadithi ya makahaba hao wawili. Kulikuwa na wanawake hawa wawili, makahaba, kila mmoja akiwa na mtoto. Mmoja humzunguka mtoto wake usiku na kimsingi hupunguza, au kumuua mtoto. Kwa hivyo amemuua mtoto wake mwenyewe, wakati wa usiku anachukua mtoto wake mwenyewe, yule aliyekufa, na kumweka kwenye kifua cha mwanamke mwingine, kisha anachukua mtoto mzuri. Mwanamke anaamka asubuhi na kutambua. Sasa, je, wanawake wanawatambua watoto wao, hata tangu siku ya kwanza? Watoto wote wanafanana? Je, hiyo ni kweli? Watoto wote hawafanani kwa hivyo angegundua kuwa huyu hakuwa mtoto wake. Kwa hivyo sasa tuna yeye-alisema dhidi ya yeye-alisema. "Ni mtoto wangu, hapana ni mtoto wangu" nk. Unapokuwa na wanawake wawili wanaopigana hivyo, unapaswa kufanya nini? "Sawa," Sulemani anasema, "Nipe upanga, nitamkata mtoto aliye hai vipande viwili na kumpa kila mwanamke nusu." Mama atakuwa na nini kwa watoto wao? Sulemani anacheza juu ya ukweli kwamba mama atakuwa na huruma kwa watoto wake. Katika nyumba yangu, watoto wangu wanaweza kufanya chochote kibaya? Ikiwa mtu yeyote anawashambulia watoto wetu, mke wangu daima yuko upande wa watoto wetu? Hata watoto wanapofanya mambo mabaya, yeye huwa upande wa watoto kila wakati. Yeye ndiye mama. Kwa hivyo mkate mtoto vipande viwili. Mama halisi anasema, usimkatie mtoto vipande viwili, mpe mwanamke mwingine, mwache tu mtoto aishi. Kwa hivyo sasa Sulemani anajua mama halisi ni nani, na anachukua mtoto kutoka kwake na kumpa mama halisi. Ni ushindi wa hekima kutambua kilicho sawa na kibaya. Huu ni ushindi wake wa kwanza kutoka kwa wanawake hawa wawili. Ni ushindi wa hekima.

Sasa Sulemani ndiye mtu wa methali. Daudi ndiye mtunga-zaburi mtamu wa Israeli. Daudi anatupa, karibu nusu ya kitabu cha Zaburi. Mithali imeandikwa kwa kiasi kikubwa na Sulemani. 1 Wafalme 4:30 inasema hivi: "akasema methali 3000." Je, tuna methali ngapi katika Biblia yetu? Takriban 375. Aliandika methali 3000, tuna 375 tu - hiyo ni karibu 12% ya kile alichandika. Methali nyingi za Sulemani zimekwenda. "Na nyimbo zake nambari 1005." Walikuwa na Wimbo mmoja wa Sulemani na wakauweka katika Biblia na wakasema, "hiyo inatosha'." La. Sulemani ana zaburi mbili katika kitabu

cha Zaburi pia. Wimbo wa Sulemani umejitolea kwake, lakini kwa kweli ni "Wimbo wa Nyimbo," sio "Wimbo wa Sulemani." Hata hivyo, zaburi zake nambari 1005. 1 Wafalme 4.33, "Alielezea maisha ya mimea, kutoka mierezi ya Lebanoni hadi hisopo, inayokua kutoka kwa kuta. Alizungumza pia juu ya ndege, na wanyama, na reptilia, na samaki. Na watu kutoka mataifa yote walikuja kusikiliza hekima ya Sulemani iliyotumwa na wafalme wa ulimwengu ambao walikuwa wamesikia juu ya hekima yake."

### **Binti ya Farao, Sulemani na Mithali**

Unapaswa kujua kwamba mimi ni kweli katika Zaburi na Mithali na mimi ni kweli katika Sulemani. Nitakuambia nini sasa. Uko hapa Chuo cha Gordon, hakuna mtu mwingine yeyote ulimwenguni ambaye atasema hivi. Hii ni ya kipekee kabisa, hutawahi kuisoma katika maoni. Sasa mara tu ninaposema hivyo, unapaswa kuweka nini nyuma ya kila kitu ninachosema? Alama kubwa ya swali. Hildebrandt anatengeneza hii. Sasa nimesoma hii kwa muda mrefu, lakini nitatengeneza kitu. Ni ya kujaribu na ninaweza kuwa na makosa hapa. Nadhani niko sahihi, lakini ninaweza kuwa na makosa. Kuna kitu kinachonisumbua katika simulizi hili. Ninaposoma simulizi hili, ni nani anayeendelea kujitokeza kwenye simulizi? Mwanamke huyu, binti ya Farao. Kabla ya Sulemani kupata ndoto yake huko Gibeoni kupata hekima, katika sura ya 3 inasema "Sulemani alifanya muungano na Farao, mfalme wa Misri na kumuoa binti yake." Aya hiyo iko nje ya muktadha, ghafla una binti ya Farao. Hiyo ilitoka wapi? Atakuwa na ndoto ya kupata hekima na mstari huu ulitoka wapi juu ya binti ya Farao. Ukienda kwa sura ya 9 mstari wa 24 unaona kitu kimoja, hii imetupwa katika aya juu ya mke huyu ambaye amepata kutoka Misri. "Baada ya binti ya Farao kupanda kutoka mji wa Daudi kwenda kwenye jumba ambalo Sulemani alikuwa amemjengea." Sulemani alimjengea mwanamke huyu jumba maalum kwa sababu hakumtaka katika eneo la hekalu kwa sababu hakuwa Myahudi, alikuwa Mmisri. Kwa hivyo Sulemani alimjengea jumba maalum ili kuweka vitu vya kosher. Katika sura ya 11 mstari wa 1 kuna orodha ya wake za Sulemani na hivi ndivyo inavyosema, "Mfalme Sulemani hata hivyo aliwapenda wanawake wengi wa

kigeni isipokuwa binti ya Farao." Angalia jinsi binti ya Farao alivyo na upendeleo. Kuna wake wengine wote - lakini yeye ni maalum. Katika aya hii imeandikwa wake 700 na masuria 300. Je, kuna mtu yeyote anayeweza kufanya hivyo? La. Mengi ya hayo ni ndoa za kisiasa.

Sasa ninachopendekeza kwako ni hiki: katika Mithali, hekima inaonyeshwaje? Mithali sura ya 1-9 hekima ilionyeshwaje? Hekima inaonyeshwa kama mwanamke. Ni Hekima ya Mwanamke Upumbavu wa Mwanamke. Woman Folly anajaribu kumtongoza kijana huyo na Solomon anajaribu kumfanya mtoto wake achumbiane na Madame Wisdom. Madame Hekima ni mwanamke. Je, unaona pia katika kitabu cha Mithali hakuna kutajwa kwa hekalu. Sasa, je, hekalu ni mojawapo ya mafanikio makubwa zaidi ya maisha ya Sulemani katika maisha yake yote? Sulemani alijenga hekalu la kwanza kwa Mungu, akalifunika kwa dhahabu na mierezi nk. Hata haijatajwa katika kitabu cha Mithali. Nani angekuwa na chuki kidogo dhidi ya hekalu? Je, binti ya Farao angekuwa na chuki kidogo kwa sababu "hatoshi" kwa hekalu? Sulemani anamjengea jumba hili tofauti mbali nayo. Hapa kuna jambo lingine, unapoenda kwenye Mithali sura ya 22, inafanana sana, sawa na methali za Amenemope kutoka Misri. Ninachopendekeza hapa ni: inawezekana Sulemani anashirikiana na mke huyu, binti ya Farao, kuna uwezekano mkubwa kwamba anajua hekima ya Misri? Na kuna uwezekano mkubwa kwamba Sulemani anakusanya methali kutoka kote ulimwenguni na anaenda kwa mkewe kutoka Misri na kusema, "Hei, una methali za aina gani huko chini"? Angefunzwa katika hekima ya Misri. Ndio, angekuwa. Kwa hivyo ninachopendekeza ni kwamba inawezekana sana kwamba kitabu cha Mithali kina ushawishi kutoka kwa binti ya Farao aliyepatanishwa kupitia Sulemani. Ninachopendekeza ni kwamba nadhani kuna ushawishi mkubwa hapo. Sasa hizi ni methali za Sulemani na Sulemani alikuwa mhariri wake, lakini labda aliwasiliana sana na binti ya Farao. Ameangaziwa katika simulizi la 1 Wafalme. Kwa njia, kitabu cha Mithali kinaishaje (sura ya 31). Inaisha na "VW," mwanamke mwema. Je, inawezekana kwamba mwanamke huyu mwema aliigwa baada ya binti ya Farao? Hiyo ni kunyoosha. Weka alama kubwa ya swali na hiyo. Mawazo mengine tu hapo.

### **Sulemani na Hekalu**

Ujenzi wa hekalu: sura ya 8, Sulemani anajenga hekalu la kwanza. Watu wa Kiyahudi hupanga historia yao karibu na mahekalu. Watu wa Kikristo hupanga historia yao kulingana na Yesu Kristo. Tuna BC (kabla ya Kristo) na AD (mwaka wa Bwana wetu). Tunafanya mambo karibu na Kristo. Watu wa Kiyahudi wana kile kinachoitwa "Kipindi cha Hekalu la Kwanza." Kipindi cha Hekalu la Kwanza ni kutoka kwa Sulemani hadi utumwani wa Babeli. Wababeli wataharibu hekalu mnamo 586 KK. Kisha kumbuka Ezra na Nehemia wakati huo walijenga upya hekalu na Kipindi cha Hekalu la Pili huanzia wakati wa Ezra na Nehemia hadi wakati wa Yesu. Yesu ataingia katika hekalu la pili na Warumi wataharibu hekalu la pili mnamo 70 BK. Kwa hivyo Wayahudi huteua wakati kwa Kipindi cha Hekalu la Kwanza na Kipindi cha Hekalu la Pili. Sulemani atajenga hekalu la kwanza. Anafanyaje? Anakwenda Lebanoni, Daudi kweli alianzisha hii na mtu anayeitwa Hiram, na anakwenda huko kwa Hiram na anasema, "Hiram, nataka mierezi ya Lebanoni." Hiram anasema, "Jamani, madereva wetu wa lori wanagoma, hatuwezi kukufikishia mbao." La. Watakachofanya ni kutupa mierezi ya Lebanoni baharini na kuelea chini hadi Tel-Aviv (au Yopa) na kisha kutoka Yopa walivutwa hadi Yerusalemu. Wanatupa mierezi hii ya Lebanoni katika Bahari ya Mediterania na kuelea chini hadi Israeli. Ni aina ya njia ya kupendeza ambayo walijenga vitu hivi, walijenga meli kutoka kwa mierezi ya Lebanoni. Kisha Sulemani anachukua miti ya mierezi, kufunika miamba na kisha kuifunika kwa dhahabu. Lilikuwa jambo la ajabu.

Sasa Sulemani anatoa sala ya kuwekwa wakfu hapa, katika sura ya 8 mstari wa 27. Hekalu ni mafanikio makubwa zaidi ya Sulemani. Anajenga hekalu kwa ajili ya Mungu ambalo baba yake alitaka kila wakati. Sulemani kweli anaijenga. Hili ndilo mafanikio makubwa zaidi maishani mwake katika mstari wa 27, anasema, "lakini je, kweli Mungu atakaa duniani? Mbingu, hata mbingu za juu zaidi haziwezi kukushikilia, ni kiasi gani hekalu hili nimejenga." Haya ndiyo mafanikio makubwa zaidi maishani mwake. Je, Sulemani bado ana mambo katika mtazamo? Ndiyo. Hekalu hili si chochote kwa Mungu. Huyu ndiye Mungu wa ulimwengu na "ni kiasi gani hekalu hili." Kwa hivyo Sulemani anaonekana kuwa nayo pamoja. Anachukua mafanikio haya makubwa na badala ya kujivunia juu yake, kichwa chake hakiwi kikubwa sana. Kwa hivyo Sulemani

anaonekana kuwa na hekima sana hapa.

### **Umaarufu wa Sulemani: Malkia wa Sheba**

Malkia wa Sheba anakuja kumwona Sulemani. Anasafiri kutoka kile ambacho nyinyi mngekiita Yemen, upande wa kusini wa peninsula ya Saudi Arabia (Sheba). Anakuja juu, labda maili 1000, kumwona Sulemani. Anamhoji kwa maswali magumu. Moja ya tafsiri inasema "pumzi yake ilichukuliwa kwa hekima ya Sulemani." Anapiga kelele akisema, "Sulemani wewe ni mwenye hekima kuliko yote niliyoambiwa kutoka nchi yangu. Wewe ni mwenye hekima kuliko vile ningeweza kufikiria." Na anajisifu juu ya Sulemani. Lakini unaona kinachotokea hapa? Je, Sulemani anajisifu

mwenyewe? La. Watu wengine, kama Malkia wa Sheba na Hiram wa wanajisifu juu ya Sulemani. Ni nadra sana katika maandishi Sulemani huzungumza, watu wengine humzungumzia Sulemani. Je, hiyo ni alama ya mtu mwenye hekima? Hajisifu mwenyewe, watu wengine wanajivunia juu yake. Hii ni alama ya mtu mwenye busara.

### **Upumbavu wa Sulemani: kugeuka kutoka kwa Bwana**

Sasa, upumbavu wa Sulemani, shida ni nini hapa? Sura ya 11 inaiokoa. Sulemani anaoa wake wengi wa kigeni na kimsingi moyo wake unawafuata. Sasa mambo kadhaa: Sulemani ana wake 700 na masuria 300 lakini kabla hajawa mfalme alikuwa ameolewa na Mamoni huyu na kabla ya ndoto yake huko Gibeoni kwa hekima, alikuwa tayari ameo binti ya Farao. Kwa hivyo Sulemani alikuwa tayari ameanza juu ya hili, kwa maneno mengine, waliwaokoa wanawake hawa wote hadi wakati huu. Rehoboamu, mtoto wake ana umri wa miaka 41 wakati Sulemani anakufa baada ya miaka 40 ya kutawala. Hii basi inazua swali hili na ningependa kuishia hapa. Acha nisome tu kile maandishi yanasema. "Walikuwa kutoka kwa mataifa ambayo Bwana alikuwa amewaambia Waisraeli, 'Usiolewe nao' ... Sulemani alipozeeka, wake zake waligeuza moyo wake kufuata miungu mingine, na moyo wake haukuwa na uhakika kamili kwa Bwana, Mungu wake, kama moyo wa baba yake Daudi. Alimfuata Ashtorethi, mungu wa Wasidoni na Moleki mungu wa kuchukiza wa Waamoni. Kwa hivyo Sulemani akafanya uovu machoni pa Bwana, hakumfuata Bwana kikamilifu kama baba yake Daudi alivyofanya." Katika kilima cha mashariki alijengea Kemoshi madhabahu, ambapo

walitoa watoto wao kwa miungu yao. Waliwachoma watoto wao kwa miungu yao. Sulemani alichoma watoto kwa Kemoshi, mungu wa Moabu, au Edomu, au Amoni.

Je, inawezekana kwa mtu kugeuka kutoka kwa Bwana? Nilipokuwa mdogo nilikuwa sana katika Ukalvini, mara moja kuokolewa, kuokolewa kila wakati au uvumilivu wa watakatifu. Je, Sulemani aligeuka mwishoni mwa maisha yake na hata kutumikia miungu mingine? Ndiyo. Sasa watu wengine wanapendekeza kwamba Mhubiri anatuambia Sulemani alirudi kwa Bwana mwishoni mwa maisha yake. Katika Mhubiri 12 Sulemani ni mzee na anarudi kwa Bwana. Je, hiyo inawezekana? Ndio inawezekana. Je, umeona watu wakiondoka kwa Bwana na wasirudi? Nimekuwa na rafiki ambaye alipitia talaka, mkewe alipata mtoto, na mtu huyu alifundisha nami katika shule ya kihafidhina sana. Ninachoweza kukumbuka juu ya mazungumzo yetu ya mwisho ni kwamba alisema f- Mungu, f-Mungu, mara thelathini angalau kwa dakika tano. Alikuwa na hasira sana kwa Mungu kwa kuharibu ndoa yake. Sasa swali: ni nani hasa aliyeharibu ndoa yake? Hakutaka kukabiliana na hilo kwa hivyo alimlaumu Mungu kwa hilo na akampa kisogo Mungu. Sasa inawezekana kwamba anaweza kurudi kwa Bwana? Miaka ishirini, thelathini baadaye naweza kusema, ndio. Ninachofanya ni kuuliza swali hili: je, inawezekana kwa mtu kumjua Mungu, na kisha kugeuka? Je, hiyo inawezekana. Tena, ninachotaka kukuambia ni: hatua moja. "Huko isipokuwa kwa neema ya Mungu nenda mimi." Usiseme kwa kiburi, "Sitawahi kumkana Bwana," kwa kweli ni nani aliyesema hivyo? Petro alisema hivyo na nini kilitokea? Ninachosema ni: je, unyenyekevu ni jambo zuri? Kuwa mwangalifu jinsi unavyofikiria juu ya watu wanaogeuka kutoka kwa Bwana, inawezekana kwamba watarudi na tunahitaji kuomba kwa umakini kwa watu wa aina hiyo na sisi wenyewe kwani mioyo yetu inakabiliwa na kutangatanga. Sawa, tutaonana Alhamisi.

Huyu ni Dk. Ted Hildebrandt katika kozi yake ya Historia ya Agano la Kale, Fasihi, na Theolojia hotuba namba 25: Dhambi ya Daudi na Bathsheba na mpito kwa Sulemani.

Mbaya iliyohaririwa na Ted Hildebrandt